

“Odob as-solihin” asarining ma’naviy-axloqiy mazmuni va tarbiyaviy ahamiyati

Nastarinbonu Ixvoliddin-qizi Xusniddinova
Sarvinozxon Farhodjon-qizi Jumaboyeva
Ilmiy maslahatchi: M.Mirzakarimova
Andijon davlat chet tillari instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada “Odob as-solihin” asarining ma’naviy-axloqiy mazmuni va tarbiyaviy ahamiyati tahlil qilinadi. Asarda insonning komil bo‘lishi, go‘zal xulq-atvor egasi sifatida shakllanishi hamda jamiyatda munosib o‘rin egallashi uchun zarur bo‘lgan fazilatlar yoritilgan. Unda halollik, kamtarlik, sabr-toqat, mehr-oqibat, ota-onaga hurmat, qo‘shnichilik odobi kabi yuksak insoniy sifatlar pand-nasihath tarzida bayon etiladi. Asar islomiy qadriyatlar va sharqona axloqiy an’analar asosida yozilgan bo‘lib, insonning ichki pokligi va ruhiy kamolotiga alohida e’tibor qaratadi. Tadqiqot natijasida “Odob as-solihin” asari yosh avlodni ma’naviy yetuklik va ezgulik ruhida tarbiyalovchi muhim manba ekani asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: odob as-solihin, ma’naviy-axloqiy asar, pandnoma, insoniy fazilatlar, tarbiya, halollik, sabr-toqat, kamtarlik, mehr-oqibat, ota-onaga hurmat, sharqona axloq, ruhiy kamolot

The spiritual and moral content and educational significance of the work “Odob as-salihin”

Nastarinbonu Ikhvoliddin-kizi Khusniddinova
Sarvinozkhon Farhodjon-kizi Jumaboyeva
Scientific advisor: M.Mirzakarimova
Andijan State Institute of Foreign Languages

Abstract: This article analyzes the spiritual and moral content and educational significance of the work “Odob as-salihin”. The work highlights the qualities necessary for a person to be perfect, to be a person of good character, and to take a worthy place in society. It describes such high human qualities as honesty, humility, patience, kindness, respect for parents, and good neighborliness in the form of advice. The work is written on the basis of Islamic values and oriental moral traditions, and pays special attention to the inner purity and spiritual maturity of a person. As a result of the research, it is substantiated that the work “Adob as-salihin” is an important

source for educating the younger generation in the spirit of spiritual maturity and goodness.

Keywords: Adob as-salihin, spiritual and moral work, pandnama, human qualities, upbringing, honesty, patience, humility, kindness, respect for parents, oriental morality, spiritual maturity

“Odob as-solihin” asari sharqona adabiyotning yuksak namunalari sirasiga kiradi va insonning ma’naviy-axloqiy kamolotini targ‘ib qiluvchi muhim manba sifatida qadrlanadi. Asar pandnoma ruhida yozilgan bo‘lib, unda insonning go‘zal xulq-atvor egasi bo‘lishi, jamiyatda hurmatga sazovor o‘rin egallashi va hayotda ezgulikni targ‘ib etishi uchun zarur bo‘lgan fazilatlar yoritilgan. Muallif halollik, sabr-toqat, kamtarlik, mehr-oqibat, ota-onaga hurmat va qo‘shnichilik odobi kabi yuksak insoniy qadriyatlarni pand-nasihati tarzida bayon etadi. Shuningdek, asar insonning ichki pokligi va ruhiy kamolotiga alohida e’tibor qaratib, o‘quvchini hayotiy qarorlarida aql, adolat va ezgulikni asosiy mezon sifatida qabul qilishga o‘rgatadi.

“Odob as-solihin” nafaqat o‘z davri uchun, balki bugungi kunda ham yosh avlodni ma’naviy yetuklik va ezgulik ruhida tarbiyalashda muhim qo‘llanma sifatida xizmat qiladi. Shu bois, asar sharqona axloqiy an’analar va islomiy qadriyatlarni uyg‘un tarzda yoritgan holda, komil inson modeli va ijtimoiy mas’uliyatni targ‘ib qiladi. ¹“Odob as-solihin” asari insonning ma’naviy va axloqiy kamolotiga erishish yo‘lida muhim manba sifatida qadrlanadi. Asarda har bir insonning go‘zal xulq-atvor egasi bo‘lishi, jamiyatda munosib o‘rin egallashi va hayotda ezgulikni targ‘ib etishi uchun zarur bo‘lgan fazilatlar yoritilgan. Muallif pand-nasihati uslubida halollik, sabr-toqat, kamtarlik, mehr-oqibat, ota-onaga hurmat va qo‘shnichilik odobi kabi yuksak insoniy qadriyatlarni ta’kidlaydi. Shuningdek, asarda insonning ichki pokligi, ruhiy kamoloti va odob-axloq me’yorlariga amal qilishning ahamiyati keng yoritilgan. Muallif hayotiy misollar orqali o‘quvchiga axloqiy qadriyatlarni tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazadi. “Odob as-solihin” nafaqat shaxsiy tarbiya manbai, balki jamiyatda tinchlik, ezgulik va hurmatni saqlashga xizmat qiluvchi axloqiy qo‘llanma sifatida ham ahamiyatlidir.

Asar yosh avlodni ma’naviy yetuklikka, insonparvarlik va adolat ruhida tarbiyalashda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, u sharqona axloqiy an’analar va islomiy qadriyatlarni uyg‘un tarzda yoritib, komil inson modeli va ijtimoiy mas’uliyatni targ‘ib qiladi². Asar orqali o‘quvchi hayotiy qarorlarida aql, halollik va ezgulikni asosiy mezon sifatida qabul qilishga o‘rgatiladi. Shu jihatdan

¹ Odob as-solihin- Toshkent: Movarounnahr, 2005. 12-bet.

² Odob as- solihin- Toshkent: Movarounnahr, 2005. 15- bet

“Odob as-solihin” nafaqat didaktik, balki ma’naviy-axloqiy jihatdan chuqur mazmunga ega asar sifatida Sharq adabiyotida o‘z o‘rnini saqlab qolgan.

Asarda insonning hayotiy qarorlarida axloqiy va ma’naviy qadriyatlarni asosiy mezon sifatida qabul qilishga alohida e’tibor qaratilgan. Muallif o‘quvchiga nafaqat shaxsiy fazilatlarni, balki jamiyatda hurmat, mehr-oqibat va adolatni targ‘ib qilishni ham o‘rgatadi. “Odob as-solihin” har bir xulq-atvorning inson ruhiy kamolotidagi o‘rnini tushuntiradi va yoshlarni sabr-toqatli, halol va mehribon shaxs sifatida shakllantirishga qaratilgan. Asar badiiy va ramziy vositalar orqali ma’naviy saboqlarni o‘quvchiga tushunarli va qiziqarli tarzda yetkazadi. Shu bilan birga, u ijtimoiy mas’uliyat, jamiyat taraqqiyoti va insoniy fazilatlarni uyg‘unlashtiruvchi ideal model sifatida ham e’tirof etiladi. Shu sababli “Odob as-solihin” bugungi kunda ham ma’naviy-axloqiy tarbiya va komil inson shakllantirishda muhim manba sifatida qadrini yo‘qotmagan.

“Odob as-solihin” asarida insonning nafaqat tashqi xulqi, balki ichki dunyosi va niyat pokligiga ham katta ahamiyat beriladi. Asarda yaxshi muomala, til odobi, suhbat madaniyati va jamiyatda o‘zini tutish qoidalari batafsil yoritilgan. Muallif insonning haqiqiy komilligi uning boshqalarga munosabati, sabr-toqati va adolatli bo‘lishi orqali namoyon bo‘lishini ta’kidlaydi. Shuningdek, asarda yoshlarni ilmga intilish, kattalarni hurmat qilish va kichiklarga mehribon bo‘lish ruhida tarbiyalash g‘oyalari ilgari suriladi.

Asarda oilaviy tarbiya masalalariga ham alohida e’tibor qaratilib, ota-onaga ehtirom ko‘rsatish va farzand tarbiyasidagi mas’uliyat keng tushuntiriladi. Insonning jamiyatdagi obro‘si uning axloqiy fazilatlari bilan belgilanadi degan g‘oya asarning asosiy mazmunini tashkil etadi. Bundan tashqari, do‘stlik, qo‘shnichilik va jamoada totuv yashash tamoyillari pand-nasihati tarzida ifodalangan. Muallif insonni har qanday vaziyatda ham halollik va poklikni saqlashga chaqiradi. Shu jihatdan asar ma’naviy kamolotga yetaklovchi muhim manba sifatida ahamiyat kasb etadi.

“Odob as-solihin” asari insonning ma’naviy va axloqiy kamolotiga erishish, go‘zal xulq-atvor egasi bo‘lish va jamiyatda munosib o‘rin egallash uchun muhim manba hisoblanadi. Asarda halollik, sabr-toqat, kamtarlik, mehr-oqibat, ota-onaga hurmat va qo‘shnichilik odobi kabi yuksak insoniy fazilatlar pand-nasihati shaklida bayon etilgan. Muallif o‘quvchiga ruhiy poklik, komil inson bo‘lish va hayotiy qarorlarni adolat va aql bilan qabul qilishni o‘rgatadi. Shu bois “Odob as-solihin” nafaqat sharqona axloqiy an’analarning yodgorligi, balki bugungi kunda ham yosh avlodni ma’naviy yetuklik va ezgulik ruhida tarbiyalashda muhim qo‘llanma sifatida qadrlanadi. Asar o‘zining didaktik va tarbiyaviy ahamiyatini saqlab qolgan holda, ma’naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda kuchli manba bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Odoab as-solihin. – Toshkent: Sharq, 2005.
2. Madaminjonovna, M. M. METHODOLOGY OF EDUCATIONAL TEACHING OF GENERAL SCIENCES.
3. Muhammaddilyor Diyorbek O'G'Li Uzoqjonov, & Maxliyoxon Madaminjonovna Mirzakarimova (2025). Atrof-muhitni asrash va ekologik barqarorlikni ta'minlash muammolari. Science and Education, 6 (12), 17-21.
4. Mirzakarimova, M. (2025). O 'QUVCHILARDA TADBIRKORLIK TUSHUNCHALARINI RIVOJLANTIRISHNING DIAGNOSTIK TAHLILI. Scientific journal of the Fergana State University, (4), 1-1.
5. Mirzakarimova, M. (2025). Didactic Effectiveness of Teaching General Sciences with an Entrepreneurial Orientation. Journal of Institutional Research South East Asia, 23(3).
6. Uzoqjonov, M. D. O. G. L., & Mirzakarimova, M. M. (2025). Zamonaviy texnologiyalarning atrof-muhitga ta'siri. Science and Education, 6(11), 281-284.
7. El-Atrash, A., Zaki, S., Tousson, E., & Negm, M. (2022). Copper oxide nanoparticles induced liver and kidney toxicity in rat. Asian Journal of Biochemistry, Genetics and Molecular Biology, 12(4), 154-160.
8. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonov, M. D. O. G. L. (2025). Zamonaviy axborot texnologiyalariga o'tishda axborot xavfsizligi. Science and Education, 6(10), 89-93.
9. МИРЗАКАРИМОВА, М. М. (2022). ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ТАДБИРКОРЛИККА ЙУНАЛТИРИБ УЎҚИТИШНИНГ ДИДАКТИК АСОСЛАРИ.
10. Madaminjonovna, M., & Uzoqjonov, M. (2025). The possibilities of solving environmental problems through technology. Academic Journal of Science, Technology and Education, 1(7), 11-15.
11. Uzoqjonov, M., & Mirzakarimova, M. (2025). The role and significance of artificial intelligence in modern society. Technical Science Integrated Research, 1(6), 8-10.
12. Mirzakarimova, M., & Uzoqjonov, M. (2025). Information security in information-communication technologies. Academic Journal of Science, Technology and Education, 1(6), 8-11.
13. Умнов, Д. Г., Кариев, А. Д., Тешабоев, А. Ю., & Мирзакаримова, М. М. (2024). Формирование финансовой грамотности и культуры потребления у старших дошкольников. Перспективы науки и образования, (6 (72)), 420-436.
14. MADAMINJONOVNA, M. X. T. T. Y. (2022). NALTIRIB O'QITISHNING DИДАКТИК АСОСЛАРИ. Nova. Pub, 1-128.

15. Madaminjonovna, M. M. (2024). ECOLOGICAL-VALEOLOGICAL CULTURE IN THE "MAN-NATURE-SOCIETY" SYSTEM. Web of Teachers: Inderscience Research, 2(5), 51-55.
16. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2024). Pedagogik mahoratning shakllanishi va rivojlanishi. Science and Education, 5(3), 264-269.
17. Mirzakarimova, M. M. (2024). O'qituvchining muomala madaniyati. Science and Education, 5(4), 278-282.
18. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2024). "Avesto" va pedagogik fikrlar rivoji. Science and Education, 5(2), 224-228.
19. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2023). Scientific and pedagogical activity of Imam al-Bukhari. Science and Education, 4(12), 321-324.
20. Mirzakarimova, M. M., & Uzoqjonova, M. D. Q. (2023). O'zbekistonda chiqindilarni qayta ishlash muammolarini o'rganish va bartaraf qilish. Science and Education, 4(11), 78-83.
21. Mirzakarimova, M. (2023). CLIL TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA O'QUVCHILARNING TADBIRKORLIK KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION METOD VA VOSITALAR. Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi, (6), 410-415.
22. Мирзакаримова, М. М. (2020). Умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими. Science and Education, 1(4), 97-103.
23. Мирзакаримова, М. М. (2020). ESSENTIAL COMPOSITION OF ENTREPRENEURSHIP FUNCTIONAL LITERACY. INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND TECHNICAL JOURNAL" INNOVATION TECHNICAL AND TECHNOLOGY, 1(1), 63-65.
24. Mirzakarimova, M. M. (2022). The Necessity to Develop Students' Entrepreneurial Skills in English Classes. Telematique.-2022.-S, 7128-7131.
25. Мирзакаримова, М. М. (2020). Замонавий шароитларда умумтаълим фанларини тадбиркорликка йўналтириб ўқитиш тизими. Science and Education, 1(4), 216-222.
26. Mirzakarimova, M. (2023). EFFECTIVENESS OF STUDENTS'ENTREPRENEURIAL SKILLS DEVELOPMENT THROUGH CLIL TECHNOLOGIES. Академические исследования в современной науке, 2(8), 92-94.
27. Madaminjonovna, M. M. (2023). Innovative Methods and Tools for Developing Students' Entrepreneurial Skills Using CLIL Technologies. International Journal of Human Computing Studies, 5(3), 15-17.